

**АУТОРИЗАЦИЈА И З Л А Г А Њ А САВЕЗНОГ МИНИСТРА ЗА НАУКУ,
ТЕХНОЛОГИЈУ И РАЗВОЈ, ДР МИЛАНА С. ДИМИТРИЈЕВИЋА
НА СКУПУ „ДВЕ ГОДИНЕ ПОСЛЕ“, 31. МАЈА 1994. ГОДИНЕ**

Захваљујем се министру Ловре Ковиљку, и молим проф. др Милана Димитријевића, савезног министра за науку, технологију и развој да узме реч:

ДИМИТРИЈЕВИЋ: Поштоване даме и господа, живимо у тужном тренутку када је група политичких моћника насрнула на достојанство науке, покушала да поткреше крила људској мисли, ударила на једну тако племениту активност као што је наука, која је универзална по природи и чији су резултати намењени целом човечанству. Из уских политичких циљева прекршен је читав низ међународних конвенција у корист науке, као што су међународна конвенција о економским, социјалним и културним правима, чији члан 15. гарантује право на слободу неопходну за научна истраживања и креативну активност и која је део повеље о људским правима. Стављена је ван снаге или треба да се допише да важи за све осим за Србе и Међународна конвенција о грађанским и политичким правима, што је такође део међународне повеље о правима човека. Стављена је исто, изгледа, ван снаге Конвенција о међународној размени публикација, Конвенција против дискриминације у образовању, Споразум о олакшавању међународне циркулације, визуелних и аудитивних материјала образовног, научног и културног карактера познат као Бејрутски споразум. Препорука UNESCO о статусу научних истраживача и низ других међународних уговора и конвенција што треба да омогуће да наука, која је у суштини универзална, доноси своје плодове што су на корист целог човечанства.

Сада, када се говори о појачавању санкција, по неки пут би требало помислити колико би апсурдно било када би се оне појачале толико да се из људске цивилизације искључи све што је српски народ у њу унео. Ако би се само Теслини проналасци искључили, ако би се санкције до те мере појачале, у Америци, у Немачкој, у Француској, у Енглеској, угасило би се светло у градовима и стали би точкови њихове индустрије.

Наши научници су се нашли у крајње незавидном положају: да се о резултатима њиховог рада у научним часописима расправља, не на основу научних, него на основу политичких критеријума па и да им се забрањује присуство на појединим научним конференцијама. На тај начин се онемогућује размена научних информација. Сада, после две године, стање је боље него раније. У сваком случају дискриминације наших научника покретао сам међународну кампању. То се десило када је из политичких разлога одбијено да се штампају радови наших научника у часописима:

- Електроника чврстог стања (Solid state electronics),
- Журнал за квантитативну спектроскопију и пренос зрачења (Journal of Quantitative Spectroscopy and Radiative Transfer);
- Писма из физике (Physics Letters);
- Анти вирусна истраживања (Antiviral Research);

- Журнал за аналитичку и примењену пиролизу (Journal of Analytical and Applied Pyrolysis);
- Хемијска физика (Chemical Physics);
- Примењена катализа (Applied Catalysis);
- Нуклеарни инструменти и методи (Nuclear Instruments and Methods);
- Онколошка акта (Acta Oncologica);

У свим тим случајевима, акција је успешно завршена и ти часописи су опет признали универзалност науке и неопходност да се резултати научног рада не вреднују по политичким критеријумима.

Једини неуспех био је у случају словеначког часописа Радиологија и онкологија (Radiology and Oncology). Изгледа да новокомпоноване државе нису чланови довољног броја међународних организација да би на њих могао да се изврши ефикасан притисак. Међутим, аутор рада доктор Љиљана Вучковић Декић ме је обавестила да је рад штампала у немачком часопису Међународни журнал за тимологију (International Journal of Tymology).

Други вид срамних санкција против науке је онемогућавање наших научницима да учествују на међународним конференцијама.

Најдрастичнији случајеви су када се забрањује не само присуство него и публиковање рада у Зборнику. То је рецимо пример конференције Фузија 93 (Fusion 93) у Португалу. На жалост, касно сам сазнао за тај случај. У случају конференције Осми међународни семинар о ројевима честица (8 International Swarm Seminar) у Трондхајму, повео сам међународну акцију и после притиска Норвешке академије наука, Шведске академије наука и Међународног савета научних унија. Норвешко министарство иностраних послова је генерално променило став и признало универзалност науке.

Ту је такође и варварско спречавање наших научника, да када добије све потребно за учествовање на конференцији, значи прихваћен му је рад и добије средства, онда му се неда виза са образложењем да је то у супротности са санкцијама. У сваком таквом случају, који је дошао до нас, такође смо повели акцију. То је на пример конференција у Болдеру „Сунце као променљива звезда“, где смо успели да доктор Иштван Винце учествује и добије визу, затим, XXII састанак друштва за експерименталну хематологију у Ротердаму, XII међународни конгрес хематолога у Бечу...

Тренутно неколико случајева је у акцији. То је XII симпозијум о термодинамичким својствима у Болдеру у Колораду, где је доктору Кости Маглићу, из Винче, ускраћено учествовање са једним болесним образложењем да чак и они који га слушају крше санкције пошто би од његовог реферата стекли корист. Доктору Pfendtu, је из политичких разлога, онемогућено да штампа научни рад у Журналу за органску геохемију (Journal of Organic Geochemistry), доктору Луки Поповићу је Европска јужна опсерваторија, исто тако се позивајући на санкције, забранила учествовање у активностима за које је био заинтересован. Предамном је још један случај где је на жалост касно. То је случај доктора Радмила Пешића, Међународна конференција о здруженој имплементацији (International Conference on Joint Implementation) у Гронингену. У сва три претходна случаја тренутно водим организовану акцију.

Хтео бих да кажем, да се велики број, како појединаца, тако и међународних организација изузетно часно понео и много нам помогао у борби за достојанство науке.

Посебно бих истакао организацију, што представља унију свих научних унија, а то је Међународни савет научних унија, чији је циљ да се обезбеди слобода бављења науком и слобода публиковања резултата, слобода комуницирања међу научницима и ширења научних информација и слобода промета научног материјала. Сви ови циљеви су обешчашћени и изневерени бесрамном и варварском акцијом Уједињених нација против науке. Осим тога, изузетно пуно помоћи нам је пружила Међународна астрономска унија, која је у свом билтену, после случајева дискриминације српских научника, објавила упутство како се борити против санкција у науци. Веома велику моралну помоћ нам је пружило Америчко астрономско друштво на чијој је седници Хелмут Абт, уредник Астрофизичког журнала, предложио да Америчко астрономско друштво измени статут и укључи да ће се борити и против дискриминације у науци по држављанству. Захвалан сам и на помоћи коју су нам пружиле Шведска академија наука и Норвешка академија наука.

Исто тако, има и оних који су ове нечасне санкције превазишли и ударили додатне, које чак и нису предвиђене. Имам рецимо писмо упућено свим универзитетима у Француској, којим се захтева да и посете индивидуалних научника и појединачна размена морају бити спречавани. Такође, изузетно наопак улогу има Европска научна фондација, која, када јој се неко обрати за информацију о научној конференцији, шаље писмо у коме каже да не може да прихвати учешће научника из Југославије, упркос свим прокламацијама о универзалности науке. Срамотну улогу ту има и Европско физичко друштво, које је у свом билтену чак са жаљењем констатовало да притисак на научнике у Југославији не може да буде довољно јак, зато што има исувише мало узајамних веза. Недостојним се показало и Енглеско министарство за спољне послове и Комонвелт, које је специјалном инструкцијом обавестило поште, да упркос томе што резолуција Уједињених Нација омогућава слање писама, упркос томе што се по међународним конвенцијама под писмом подразумева пошиљка до два килограма, у Југославију је дозвољено само слање дописница и разгледница. Односно, санкције енглеске поште превазилазе санкције Уједињених нација, а то исто урадила је и Канада. Канадској отправници послова сам показао писмо, где пише да је то штампана ствар, што је отворено, и види се да је то научни материјал. Писмо је враћено пошиљаоцу због санкција Уједињених нација. Рекао сам јој да је писмо ипак дошло овде и да ће послужити само тој сврси да се срамота Канаде покаже свима и да буде као илустрација о односу Канаде према универзалности науке, присутна и данас овде, и на универзитетима и научним институцијама широм света, када завршим књигу о нападу санкција на достојанство науке. Саопштио бих, такође, да када сам разговарао са представником Европске заједнице, господином Крикјом, рекао је: „Када буду постигнути политички циљеви, све што није у складу са међународним правом, биће заборављено“. Могу да парафразирам речи нашег патријарха Павла: опроштено може да буде, али заборављено никада неће бити. Хвала.